

De geschiedenis begrijpen

Tekst bij 4 mei 2026

Een boom zonder wortels kan niet staan. Een samenleving zonder besef van haar geschiedenis heeft geen toekomst.

Onze geschiedenis loopt gevaar te worden vergeten. Een wijsheid is dat zolang we de namen noemen van de mensen die ons zijn voorgegaan, ze blijven voortleven.

Misschien is dat de levensles die we steeds weer moeten doorgeven: namen herinneren ons aan de mensen die leefden. Zij waren bereid hun leven in gevaar te brengen zodat wij nu leven.

Leven gaat niet om het in leven zijn alleen. Het volwaardige leven begint waar de tirannie eindigt en de vrijheid begint.

Leven is het hoogste goed. Elk mensenleven is uiterst kostbaar. Geen leven kent uitsluitend “fout” of “goed”. Wie in de loopgraven verblijft heeft geen keuze. Ook andere vormen van geweld maken geen onderscheid.

Het leven moet worden beschermd. We zijn altijd kwetsbaar. Onze zwakste plek is dat we onze geschiedenis vergeten.

Onze geschiedenis moet verleden tijd blijven. Daarom zeggen we: wees alert. Het kwaad komt steeds weer in een ander gedaante terug.

Het is helaas geen spel. Het is geen toets. Het is bloedserieus, het is uiterste ernst.

Ons leven moet tegenwoordige tijd blijven. We wapenen ons door kennis. We laten ons niet leiden door vooroordeel of door anderen

minder te vinden dan dat we onszelf vinden. We zetten ons in om iedereen de ruimte te geven er te zijn. Wie grenzen stelt aan de menselijkheid voor de een wel en de ander niet, en wie meent bevolkingsgroepen apart te kunnen zetten, wordt uiteindelijk zelf buiten gesloten.

Soms lijkt alles te draaien om de keuze tussen goed en fout. Wie was goed en wie was fout?

Een paar jaar geleden leerde ik van een Friese verzetsstrijder:

De echte goeden (het verzet) zul je nooit kennen. Zij zwegen en deden wat zij moesten doen. Hij voegde er iets aan toe: ook degenen die fout waren blijven deels verborgen. Ik hoop dat zij van de geschiedenis hebben geleerd en een volgende keer ook het goede doen.

Goed doen is het leven van ieder mens hoger in te schatten dan de angst voor de dood. Daar is moed voor nodig. Het kan in dagen van oorlog en geweld levensgevaarlijk zijn. Verdrietig genoeg niet alleen voor jezelf maar ook voor de dierbaren. Het is de innerlijke stem om niet niets te doen wat ons tot mens maakt.

Nooit geldt het recht van de sterkste of de kracht van het zwaard. De zwakken en kwetsbaren zijn ons toevertrouwd om deze proeve van wat het ons waard is om mens te zijn te doorstaan.

Laten we blijven herinneren. Opdat wij niet vergeten. Zó alleen ontvangen wij wat ons toe komt: de toekomst.

Uitgesproken maandag 4 mei bij het oorlogsmonument te Oosterbierum.

Ds Jeroen van Olffen.